

اداره مرکزی :
 آقره ده ، استانبول جاده سنده آقره
 معارف امینلکی باشده کی دائره
 استانبول بورسی :
 استانبولده ، آقره جاده سنده ۸۷ نومروده
 دائره مخصوصه

حیات

میان راه ما میان ... دیار راهای هر حیات قاتلم !
 - نجه -

نسخه هر برده ۱۵ غرورده
 سنه لکی پوسته ایله ۷,۵ لیرا
 (اجنبی ملکتلر ایچین ۷,۵ دولار)
 ابره واهلان ایشلری ایچین استانبول بورسی
 مراجعت ایذیلیر
 بازی ایشلرنک مرجعی آقره مرکزیدر

صافی : ۷۶

آقره ، ۱۰ مایس ، ۱۹۲۸

۳ نجی جلد

مصاحبه

عرفداسه ، کنده کل !

بعضی قلملر واردرکه پک سالم ، پک قوتلی تنقید ایذیله بیله جک خطالی برایش علیهنده او قادر آقیری شیر یازارلرکه بو - ناصیل تعبیر ایدهم - «دادحق غفلت» قارشینده انسانک او خطالی ایشک دوغرو لفته حکم ایده جکی کلیر . ایشته بو آقیری یازیلردن بری کچن هاقما مطبوعات عالمزده اوچ کون سوردی ؛ فقط او قویانلرک روحنده او یاندیردینی انفعال دوام ایذیور .

بعضی کنجلر ، غیرتورک عنصرلری تورکجه قونوشمغه دعوت ایچون «وطنداش تورکجه قونوش !» عباره لی لوحلر طبع ایتدروب واپورلره ، تراموایله آصمشلردی . بنمده قناعتمجه بو تورلو حرکتلر تاثیرسزدر ، فایدا سزدر . کنده آره لرنده اوتهدنبری یاری تورکجه یاری ارمینجه و هله بحث قیزیشدینی زمان مطلقا تورکجه قوناشان ارمینلر استثنا ایذیله جک اولورسه ایکی رومی ، ایکی یهودی بی «وطنداش تورکجه قونوش !» دیمکله بو کون روحه دن ، یهودیجه دن و از کچیرمک تیصلایان قازی برکیلان کچی کیشنه تمکه ، کورولتوجی ئورده کی بر آرسلان کچی بو کورتمکله چالیشمق قیلندندر . واقعا :

آب پا که نه ضرر و قوقه قور بغادن !

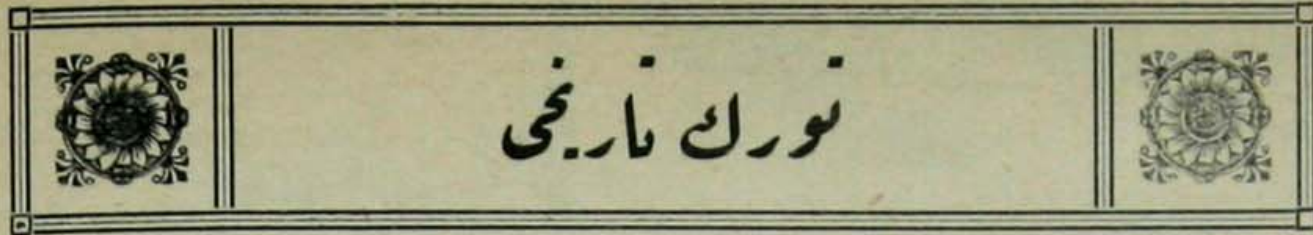
دیهمه یز ، هله بنم کچی صباح آقشام قاضی کوی واپورنده بر سورو یاغارا دیکله مکله مجبور و محکوم اولانلر «توتون ایچیلیمه سی ممنوع سالونلر کچی لاف سویله نهمه سی ممنوع سالونلر و هیچ اولمازسه کوچوک قامارالر اولامازمی ؟» دیه

دوشونورلرسه عیبلا نمازلر صانیرم ! مع ماقیه بر رومله بر یهودینک ، برار منیله بر رومک - اکر فرانسزجا بیلیمیورلرسه - مشترک لسانلری تورکجه در . فقط کوزهل دیلزی بری او قادر یاصیلاتیر ، اوته کی او قادر اوزاتیر ، اوچنجی او قادر قالینلاشدررکه انسانک بعضاً «آمان وطنداش تورکجه قونوشما!» دیه یالوار اجنی کلیر ! لطیفه بر طرف ، کنجلر مزک آصدقلری لوحه لرله ، غیرتورک عنصرلری تورکجه قونوشدورمق قابل ده کیلدر ؛ هله بو لوحلرک «دعوت» منحصراً مدلولنی «اجبار» معناسنه آلمق ضررلی در . نیته کیم بر ایکی مؤسف حادثه ، صرف بو یاکلیش آکلایشدن دوغدی . بزاولوحه لرده کی اخطارک فایدا سز لغتی ، وهله ترسنه تفسیرلرک مضرتی تنقید ایده بیلیرز . فقط مصاحبه مک باشلانغیجده تماس ایتدیکم آقیری یازی بو قیل سالم بر ایقاظ ماهیتده ده کیلدر . باش محررینی پک اسکیدن طانیدیغم ، و بو کون حقیقه مفید مقاله لرله بالفعل ملتبرورلرکه خدمت ایتدیکنه قانع اولدیغم بر غزته ده بویله آقیری و اوچ کون سورن بر یازینک ناصیل بر بولدوغنه حالا عقل ایردیره میورم .

بو یازینک صاحبی - که بو کون تورکیه

حدودلری خارچنده در و اساساً تورکیه ده پک آز بولوندینی ایچون بوراسنی ایچلی طیشلی طانییاماشدر - ارمینلرک ، روملرک ، یهودیلرک تورکجه قونوشما دقلرینی «تورک حرثی» نک ضعفنده بولویور و دیورکه «غیر مسلملر شویله دورسون ، سز مسلمان اولدقلری حالده مثلاً

چرکسلری بیله بو کونه قادر تورکلشدریره مه . مشکزی ! ، اکر بو حکمله «آطه بازاری» طرفلرنده کی چرکس کویلرینی قصد ایذیورسه بو واقعه نک «تورک حرثی» یله علاقه سی یوقدر . چونکه بو صرف ، اسکی حکومت آداملریمزک «ملیت» پره نسیدلرینی و تطبیقلرینی بیله مه مملری یوزندن حصوله گلش بر اداره خطاسندن عبارتدر . بزیم مملکت مزه ، یالکیز چرکسلر نقل ایذیله جکدی ! اونلر چرکستانی نقل ایتمش اولدیله . بو فاحش ، فقط بسیط اداره خطاسنی کور میهرک اسلامیتدن صو کرا کی عرب و عجم مدنیتلرینک اعتلا سنده اؤک مهم طامل اولان تورک ذکاسنی بو قادر دون صانمق ، غفلتک منهایسیدر ! عجب او عرفداسمز بیلیمیورمی که «تورک حرثی» بالخاصه انادولوده کی غیرتورک عناصر اوستنده عصر لرجه اعظمی تاثیرینی بائمش ؛ ساده لسان شکننده ده کیل ؛ معاشرت ، ذوق ، موسیقی و ادبیات ساحه لرنده ده اونلری ایچنه آلمشدر . تورک خلق شاعرلری آراسنده نه قادر غیرتورک اولدیغنی ایشتمشیدر ؟ ایشتمشیدر که ارمینلرک ایچنده ، برتورک طریقتی اولان بکتاشیلغه انتساب ایتمش آداملر واردر . ایشتمشیدر که قارامانلی روملر ، قیصرلی ارمینلر برتک کله روحه ، برتک کله ارمینجه بیلمز لردی ! ایشتمشیدر که حالا استانبولده رومک ، ارمینک ، یهودینک موسیقی ذوقنی تورک موسیقیسی تطمین ایتمکده دوام ایذیور . و کورمه مشیدر که استانبولده تورک

تورک تاریخی

ایچون ناصیل ونه یولده چالیشیلا بیلیر ؟

معماریسی بیزانس صنعتک تپه سنه پینمش ، افکاره ، منسوب اولدینی ملتک دهاسنی اعلان ایدیور . فقط « ملیت دو یغوسی » بوتون جهانه حاکم اولدقدن سوکرا بر کله روجه ، ارمنیجه بیلیمین بابارک چوجوقلری - ایسته سه کده ایسته سه کده ! - روجه وارمنیجه قونوشا جقلردی . بو قدار بسیط سوسیولوژیک بر حادثه نی روم وارمنی کولتورلرینک تورک حرشنه فاقیتلری ماهیتده کورمک آجیقلی بر ضلالتدر ! هانکی روم کولتوری وهانکی ارمنی کولتوری ؟ .. بونلرده کورولن ظاهری آدامه بکزه بیش حالی بیله خرسیتیان اولدقلری ایچون بزدن داها اول آفرانغلاشمش اولمالرندن در . بر غرب دیپلو- ماتک دیدیکی کبی « آسیانک جنتیلمنلری تورکلردر » جنتیلمنلک حرث قوتندن دوغدیغنی سویله مکه حاجت یوق وینه بر غرب محررینک دیدیکی کبی « آسیاده تورکدن غیری عرقلر تحمیل سوزدرلر . »

شوده قیده شایاندرکه تورک ملتی ایچون پک بویوک ضررلر ایقاع ایدن « استبداد » رژیمی ، توتنه کی عنصرلره چوق مفید اولمشدر : هپسی اوصلو اوصلو اوتوروب پاراقازان دیلر . وقتا که تورکیه ده حریت اعلان ایدیلدی ؟ « مشروطیت » رژیمی تاسس ایتمدی ؟ بوتون بو عرقلر بردن آزیتمیلر ، اقدیلرینه قارشلی یا پمادقلری کستا خلق قالمادی . نهایت عمومی حربده ارمنیلر ، ملی مجادله ده روملر اتخار ایتمیلر . « حریت » بو قدار قابلیتسز لک هر حالده « کولتور » قوتندن کلز !

عرقداشمزک بو معروضه کی آقیری سوزلرینی بن ساده جه بر غفلت اثری اولارق تلقی ایدیورم . بر تورکک بونلری باشقا مقصدله یازماسی ذاتاً تصور ایدیله مز . بو اعتبارله دیرم که تورک محررلرینی بیله تورکک حقدنه یا کلیش حکم ویرمکدن صیانت ایچون تورک حرشنه داخل بوتون اثر و منبعلری طوبیلامق ، تورک خلقنک دهاسنی وثیقه لرله اورتایه قویمق ، تورک تاریخی تبعه چالیشمق لزومی بر کره داها آجی آجی کندینسی حس ایتمدی ریور . آمان عرقداش کندینه کل !

علی هابیب

« تورک تاریخی ایچون ناصیل ونه یولده چالیشیلا بیلیر ؟ » عنوانی طاشیان بو سطرلر ، « تاریخ » و خاصه « ملی تاریخ » بیزک تدبیری لزومه قانع اولان قارنلریمزله بر حسب حالدن عبارتدر بالطبع ، « تاریخ » بو میانده « ملی تاریخ » لاقید ویا بوکی تبعلرک بی سود اولدیغنه قائل اولانلره سوزم بو قدر . عصر یلشمک و غربیللاشمق ایچون « تاریخ » ی اعمال ایتمک ایسته ینلره ، عصری و غربیل ملتیرک بوجه به مصروف حیر بخش مساعیلرندن داها مسکت جواب اولاماز .

تاریخ ، انسانلق حیاتنک تظاهر و تکاملنی تتبع ایده جکنه کوره اوندن ماضی نی ترکیبی بر شکلده افاده ایتمه سنی ایسترز . فقط تاریخه تحمیل ایکیلن بو وظیفه نی ، تورک تاریخیه مشغول اولانلرک اثرلرنده ایفا ایدیلمه مش کورور سه ک ، کندیلرینه اعتراض ده کیل ، تشکر ایتمه لی بز . چونکه بو آداملرک کفایتسز و شبه لی معلوما له تاریخی بر انشایه تصدی ایتمه مش اولاری ، ایشلرینه جدی نظرله باقدقلرینه ، عصرک ومدنیته امر ایتمیکی اصوله اتباع ایتمک لرینه ، قیصا بر افاده یله - ایلروده میدانه قوناجق ملی تاریخ ایچون ناموسکارانه چالیشدقلرینه بارز بر دلیل در . وینه چونکه ، اربانجه معلوم اولدینی اوزره ، تاریخی ترکیب ، چنین ، طاققرسا مساعیه ، اوزون بر « تحلیل » عملیه سنه ابتنا ایدر . بو عملیه ده صایسز دینه جک درجه ده عددی چوق مالزومه ، وثیقه و منبعلر اوزرنده یابیلیر .

تاریخ ده نیلن تتبع شعبه سنک منبعلری باشلیجه : هانکی دوره مشغول اولوباجق ایسه اودور ائناسنده قلمه آلینان تاریخی اثرلر ، خاطرهلر ، بیوغرافیلر ، قرونولوژیک محصوللر ، قرونیکلر ، سالنامه لر ، غزته لر ، مجموعه لر ، ینه او دورک ملاحظه و تفکر طرزینه معکس اولان فلسفی یازیلر ، حقوقه ، اقتصاده متعلق کتابلر ، داها سوکرا فرمانلر ، براتلر ، وثقیه لر ، حسابات دفترلری ، مجلسلره عائد ضبطنامه لر ، ونهایت کتابلر ، طاق ظفرلر ، ستولر ، هر تورلو محکومهلر ، مسکوکات ، ترسیات ، مهرلر ، مدالیهلر ، آرمالر ، نیجه نیجه اشیا والبسه ..

مورخ بوتون بو منبع و وثیقه لری تتبع و تنقید ایده رک هر برینک « Authenticité » و توق « یخی آکلانماسی ایجاب ایدر . آوروپاده مادی یولرکبی ، معنوی یوللرده قیصالدینی ، باشقا بر تعبیرله علمده « ایش یولومی » کالنی بولدینی ایچون بوتون بومنبعلری آیری آیری کندینه مال ایتمش علملر میدانه کلشدر : « Archéologie » عتیقیات ، « Epigraphie » کتابه

علمی ، « Paléographie » اسکی یازیلر علمی ، « Sphragistique » مهرلری او قومق علمی ، « Diplomatique » اسکی عهد و برات و فرمانلر علمی ، « Numismatique » مسکوکات و مدالیهلر علمی « کبی ... بو علملرله اوغراشان عالمرک تبعلری اوراده مورخک مساعیسی قولایلاشدیرر . آوروپاده پک چوق ترقی ایدن « جوغرافیا » ایله « ژئوغرافیا » ده عینی مساعیه مختلف نقطه لر دن مظاهرت ایدن یاردیمچیلردن در . بزده ایسه : ایضاحدن مستغنی در که ملی بیلکمزنی تعیین ایده جک اولان منبعلر حالاتبع ایتمیش ده کیلدر . قسماً خام برر ماده حالنده میدانده ویا طوبیراق ، یاخود چاقی آلنلرنده ، رافلرده ، شوراده بوراده دورویور ، قسماً زائل و غائب اولمش بولونویور . صایسی غایت محدود اوچ بش همتلی ذات ، صرف شخصی بر ذوق و هوسله الله هپسندن راضی اولسون ! - بومنبعلردن و بو قارکی علملردن بعضیسیله اوغراشمقده لر ایسه ده حیاتلرینی اختصاصلرینه حصر ایده مه کلری ایچون مساعیلرینک نتیجه لری بزنی و تاریخی اطماهدن البته اوزا قدر . ذاتاً پک اسکی بر زمان وسوک درجه کنیش بر جوغرافی ساحة ایچنده جریان ایتمش وقعه لر دن متشکل معظم تورک تاریخی بویله اوچ بش - حتی داها چوق - آدامک چالیشماسیله قولای قولای اورتایه قونیلاماز .

حقیقت بومر کرده اولونجه تاریخه متوغللرندن ترکیبی اثرلر ایسته مک و بونده اصرار ایتمک ده کیل ، « تاریخ » منبعلرینی تتبع ایده بیللمه لری ایچون اولنره واسطهلر حاضر لاق ، قولایلق کوسترمک ایجاب ایدر . بو واسطهلر حاضر لاق ایدن تام بر تحلیل یا عقی امکانی بیله بو قدر . چونکه تحلیل ایچون منبعلرک و واقعه لرک تنقیدی ایجاب ایدر . او منبعلر و او واقعه لر - که نهلردن تشکل ایتمکده اولدقلرینی بو قاریده خلاصه سوبله مشدک - احضار و تثبیت ایدیله دجه اورتاده تنقید ایدیله جک شی یوق دیمکدر . تنقید ایدیله جک شی اولمانجه « تحلیل » یاپیلماز . تحلیل یاپیلما نیجه « ترکیبی اثر » ایسته ینلره شاعریک :

آنجا ق خیال دن کلبر انسانه تسلیت ،
براغبراردر یوزی کواز حقیقتک ! ..
بیتی آنخاف ایدیله بیلیر !

فقط بدین اولمایه ، و بو بدینی نتیجه سنده « ملی تاریخ » ی اعمال ایتمک سبب بو قدر . بو کون ، متواضع اولمق شرطیله خیل تبعلر یابیلیرز . بو تبعلرک باشلیجه لرندن بری تاریخی بر شخسه ویا برواقعه به ، یاخود معین بر دوره مخصوص « مونوغرافی » لردر .

حیات

انطباعی بزدن تجرد ایده می جگمزی، ایتمه به چالشناک ذاتاً غیر ممکن اولدینی قادر غیر مفید اوله جغنی ده بیلمه لی بز . او حالده ایات تاریخچیسناک شخصی انطباعلی ، مشغول اولدینی « تبیع » ک عنصر لرندن برینی تشکیل ایدر . بترکه بو انطباعلر تعقیب ایدیلن « اصول » ه تحکمه قانقشما سین و بر « *privilege* رجحان » ه مالک ظن ایدیله سین .

بر ادبیات تاریخچیسناک مشغول اولاجنی ماده لر « *Les textes litteraires* ادبی متلر » در . کوستاوانسونه کوره ادبی برمتی طامیق ، صریح بر تعبیرله تقدیر واستعمال ایده بیلیمک ایچون اورتابه بر طاقم سؤالر قومی ایجاب ایدر :

(۱) متن « *Authentique* اهتاده لایق » میدر؟ ده کیله یا کشفله می بر آدامه « *attribué* حمل ایدیلش » در ، یوقسه بوس بوتون « *apocryphe* اوبدورما » میدر ؟

(۲) متن « *altération* تحریف » و « *mutilation* تقیح » سز ، یعنی صاف و نامیدر ؟

لانسون بو ایکی سؤالک اوزرنده طور و بور . تورک ادبیاتیله اوغراشانلر ایسه - ادبی متلریمز شیمدی به قار تئقدیدن وارسته قالمش اولدینی ایچون - داها چوق دورمق ، اللرنده کی ماده لر ی بوسؤالره کوره تبیع ایتمک مجبوریننده درلر .

(۳) متنک « *date* تاریخ » ی ، فقط ساده جه نشرینک ده کیل ، تألیفک و عینی زمانده یالکیز هیات عمومی سنکده ده کیل ، هر قسمنکده آیری آیری تاریخی نهدر ؟

(۴) متن ، ایلمک طبعندن صوک طبعنه قادر مؤلف طرفندن ناصیل تعدیلره دوچار اولشدر . بو « *variantes* نسخه فرقلری » نده هانکی فکر و ذوق تکامللری رسم اولونمشدر ؟

(۵) متن ، ایلمک مسوده سنندن ایلمک طبعنه قادر ناصیل تشکل ایتمشدر؟ مسوده لرده ، طاسلاقلرده (اگر بونلر صافلامش ایسه) هانکی ذوق حاللری ، هانکی صنعت عمده لر ی ، و نه کبی بر ذکا فعالیتی تجلی ایتمکده در .

(۶) متنک لفظی معناسی ، یعنی لسان تاریخنه ، صرفه ، و تاریخی نحوه کوره کله لریک و عینی زمانده تعقیدلی مناسبتلرک ، تاریخی یا خود بیوغرافیک تلجیلرک ایضاح و تنویری سورتیه جله لریک معناسی تعیین ایدیله جکدر .

(۷) صوکره ، متنک ادبی معناسی کوستریله جک ، یعنی ذهنی ، حسی ، صنعتکارانه قیمتلری تعریف اولوناجق ، لسانک اوادیب و یا شاعره خاص شخصی قوللایلیشی ، معاصرلرک مشترک قوللایشلرندن ، وشعورینک فردی حاللری ، تفکر و تحسک مشترک متوالرندن آیرد ایدیله جکدر . محرک ذهنی حیاتک زمین قاتی تشکیل ایدن اخلاق ، اجتماعی ، فلسفی ، دینی تلفینلری و تصورلری ، فکرلرک عمومی و منطقی افاده لر ی آلتندن چیقاریلارق تشخیص اولوناجقدر . محرر - هم کندی ، هم دورنده کی آداملر - بویه .

بیتش ، سینوب سوپورولشدر . حالبوکه ینه مثلا « ندیم » ک دیوانی حاللا آلزده و کوزمرک اوکنده در . اوقویوروز ، ذوق بولویوروز . اصل تاریخی ناصل بر جوق وینه لر ی آراشدیرسه ادبیات تاریخچیسناک وینه لر ی بویه آراشدیرر ، فقط بو وینه لر بر واسطه درک آلدنه و کوزینک اوکنده بولومان « جانلی » ادبی اثرلری داها ای آکلاماسنه یارار .

« تاریخ » ایله « ادبیات تاریخی » آراسنده کی مهم برفرق ده شودرکه « مورخ » آنه کچن وینه لر دن شخصی عنصرلری آتغه ، اونی آفاقیه شدیرمه کچالیشیر . ادبیات تاریخچیسناک ایسه بالعکس ، اک زیاده بوعنصرلره اهمیت و برر . « نعیا تاریخی » فی تبیع و اوندن استفاده ایتمک ایستین بو کونک تاریخچیسناک نعیاک شخصنه متعلق قسملری امله جابالارکن ادبیات تاریخچیسناک او اثرده بالخاصه نعیا به عائد عنصرلری آراشدیرمه مجبوردر .

ادبیات تاریخچیسناک ایچون تبیع مرکز لری « شاه اثر » لدر . فقط « شاه اثر » ک سوسیولوژیک نقطه نظره کوره معناسی - کله نک معناد معناسندن - خیلی فرقلیدر: ینه کوستاوانسونک پک کوزل اشارت و تعیین ایدیک اوزره شاه اثر - ایستردون ، ایستر بو کون - برادی عامه یه نک ذوق و مفکوره سنی افاده ایدن اثر لدر . اوله بیلیرکه بر اثر بر زمان بر ادبی عامه جه احتراصله قارشیلاندینی حالده بو کون اونوتو . لشدر . ادبیات تاریخچیسناک او اثری امله ایله قارشیلانماق وظیفه و مجبوریننده در . بوندن باشقا ، اک ممتاز ، اک یوکک بر شاعر و یا محرک بیله معنوی وارلنی ، کندینندن اولکی زمانلرک و دورینک ادبی عنصرلر بله گرفت اولشدر . بویه بر آدامک ابداعلری اورتابه قویابیلیمک ایچون ماضیسنی و عصرینی ایجه تحقیق ایتمک ، سلفلرینه و معاصرلرینه عائد یابانجی عنصرلری آیرمق اقتضا ایدر . وایسته بو عملیه لر یاپیلدقدن صوکرادرکه او ممتاز ، یوکک شاعر و یا محرر داها قوتله آکلاشیمش اولور . مثلا « ندیم » ک شعر و صنعتده کی خصوصیتی آنجاق بویه اوزون برسی ایله ایضاح ایدیله بیلیر قنائه تنده م . اونوما . مالی بزکه « دها » ده کی قدرت ، صاحبک بر دوره عائد ذوق و تمایل شعاعلری طبیق بر عدسه کبی نفسنده طولیلامش اولماسندن متولددر . بناء علیه او دهایی آکلامق ایچون دورینی جوق ایی تبیع ایتمک مجبوریننده بز : تجرد تاریخمزه ، و اونی کندیلرینه بر عکس العمل اولارق حصوله کتیرن اولکی عصرلره اوغراشمق سزین مثلا « نامق کال » ی ، « عبدالحق حامد » ی ، « توفیق فکرت » ی و بو آداملرک شخصیت و خصوصیتلری ایضاح و افاده ایدمه یز . بورابه شو جهتی ده علاوه ایتمه لی بزکه ، یوقاریده « کوستاوانسون » ه اقتفا ایدره ک مادامکه ادبیات تاریخنک موضوعنی « زمانلرنده کی قارئلره موثر اولدینی کبی بزدهه تأثیر یاباجق اثرلر » ده توصیف ایتمک ، یعنی اونلرک جانلیغی و حساسیتمهزه حالاً نفوذ ایتمک قدرتنده اولدیلرینی تسلیم ایتمک ، تاریخک بوشعبه سنه عائد تدقیقلرده کندی خصوصی

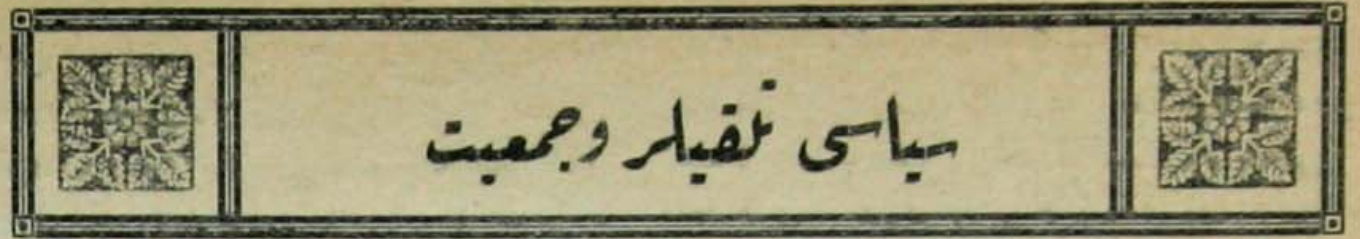
مونوغرافیلر سایه سنده ، انتخاب ایدیکمز شخص ، واقعه ، ویا دوره عائد موجود و ممکن معلوماتی طولیابیلیر و بونلری ایجه دن انجه به تدقیق ، تنقید و تصنیف ایده بیلیرز ، اولررکه یا کلمش تعبیرله ، ترکیبلره ، اسفامیل کاغدی کبی مقاومتسز « تاریخی انشا » لره قانقشما یالم ! تورک تاریخی ایچنده هانکی شعبه به و اوشعبه نک هانکی واقعه ویا شخصه عائد اولورسه اولسون اورتابه قونیلایق مونوغرافیلر ، داها اکمال و تصحیح ایدیله جک ماهیتده در . یعنی بو کبی اثرلرده « نقصان اولق » اصل در ، چونکه ، هر شیدن اول ، تاریخی تبیع یابیلیرکن باش وورولایق اولان کتبخانه لر مرکز محفوظاتی معلوم و معین ده کیلدر . فلان شخص ویا فلان واقعه ، یا خود فلان دور ایچون چالیشیق ایسته یلر منتظم قاتالوغلر ، بیدیلوغرافیک اثرلر بولامازلر . متوغل ، نه قادر مه تودیک حرکت ایدرسه اینسین تحقیقی ایسته دیک « ماده » حفته آلدنه ایده جکی معلومات تصادفه باغلیدر . علاوه ایتمه لی بزکه مملکت مزده « علمی تساند » خصلتی هنوز انکشاف ایتمه مشدر : نیجه متبعلریمز واردرکه « عرفان خستی » دیه بیله جکمز برخاستانقله معلولدرلر : مشغول اولدیغکمز شخصه ، واقعه به ویا دوره به عائد بیلدکلری معناسی و یا معنالی بریقصقانجقله صافلارلر ! .. بو اعتبارله تاریخ صرافیلری اودالرنده ماصه لرینک قارشیسنه :

سکاسندن کلیر عالمده کر امداد لازمه

مصراعنی چرچیوه له توب آصایدلرلر ! بو قیمتلی خیسلردن باشقا بر قسمده عزیز منقدرلر واردرکه کویا آلرنده کی قلملر « ایساغوجی » دن معمول ایتمش کبی ، سزک اوغورلرنده آیلر ، سنه لر صرف ایدیکمز مساعیکزی ، راطب کتبخانه قبه لر ی آلتنده کچیردیکمز کونلر کزی ایکی بوجوق ستونلق - معقولاندن مترکب - اعتراضنامه لرله برچیربیده هیجه ایندیرمک ایستلر . قارئلرم « معقولاندن مترکب » تعبیرنده بر مراتب سهوی فلان آراماسینلر ! اوت بن برئور و مجکدن ، برده « معقولاندن مترکب » اعتراضنامه لر دن پک تورکه رم ؛ او معقولانکده سایه لرنده جلد جلد ادبیات تاریخلری قولایجه قلمه آلیر ، نثر و نظمک تکامللری کوسته ریلیر ، و تیارو بیه سلری تنقید ایدیله بیلیر ! یالکز آوو قانقلده ایسه یارایبیله جکنی تخمین ایدیکمز بو معقولاندن جناب ایچون وچرا جمله سزی و بو میانده بن قولی مصون بولوندورسون ، آمین !

لطیفه دن ، موضوعمک ایجاب ایدیکمی صده رجوع ایدیبورم :

اشتغالز ، « ادبیات تاریخی » نه عائد ایسه اصول و مساعیمزک بعضی خصوصیتلری اولماسی اقتضا ایدر . چونکه معلم « کوستاوانسون » ک دیدیکمی کبی اصل تاریخله بوشعبه نک موضوعلری آراسنده اهمیتلی فرقلر واردر . اصل تاریخک موضوعی حیاتله مناسبتی کسمش ، اورتادن قانقش بر ماضیدر . ادبیات تاریخک موضوعی ایسه زمانلرنده کی قارئلره مؤثر اولدینی کبی بو کون بزدهه تأثیر یاباجق اثرلردن صرکبدر : مثلا داماد ابراهیم پاشا دوری اولش ،

فکریات

- ۱۴ -

b - خریستیانیه فکریاتی وردت

ایلك خریستیانلرك، یكى دین حقنده بیلدیكلری شیلر؛ عمومی دستورلردن عبارتدر . خریستیان دوغماسی داها سوکرا تشکل ایتمشدر . یكى دین عنعنه سنی تخلیل ایدهلر، اوکا معین بر شکل و بره نلر « کلیسه بابالری » در . بونلرك وجوده کتیردیكلری دینی فکریاته « بابالرفلسفه سی » یاخود عینی معنایی افاده ایدهن « پاریستیک » آدی و بریلشدر . بودینی - فکری فعالیت ؛ برنجی عصرک سوکلردن اعتباراً بشنجی عصره قادر دوام ایدهر . کلیسه بابالری مان عمومیته دولت مؤسسه سته قارشى لایق درلر . قونس تانتین زماننده کلیسه ایله دولت آراسنده کی ائتلاف نمایلری قوتلیدر، داها سوکرالری ایسه یولیان Julian ؛ کلیسه نك بر قدرت اولسته مانع اولقی احتیاجی دیویور . اونك ایچون بو متردد وضعیت قارشینده کلیسه بابالریته « الله دولتی » ایله مشغول اولقدن باشقا برشی قالیور . کلیسه نك تمثیل ابتدکی وایشله دیکی « الله دولتی » تلقیسی ، ایلك شکلی اعتباریله عادتاً اهمیتزدر . چونکه : کلیسه طرفندن ایسته نیلن شی ، دونیاده کی « دولت » ده کیلدر . حالبوکه : داها سوکرا بومفهوم جوق باشقا بر معنا قازانیور . کلیسه ؛ الله دولتی تلقیسیله « دنیوی » دولتک نوقنده بر قوت اولدوغنی ادعا ایدیور . کلیسه نك شیمی ایسته دیکی شی ؛ بر بوزنده « عمومی بر صلاحیت » در . بز ، بوفکری آوغوستینوس (۳۵۴-۴۳۰) ده صریح بر صورتده افاده ایدیلش کورویور . الله دولتی Civitas Dei ؛ نه در؟ بودولتک غایه سی ، نه اولاییلیر؟ بونی آکلابیلیمک ایچین آوغوستینوسک تاریخ تلقیسه کوز کزدیرمک ایجاب ایدهر . تاریخ ؛ اسکی ایراتک « هرمن » و « هرمان » نی آکدیران ایکی مجادله قوتنک محصولیدر : دنیا دولتی والله دولتی ...

بو ایکی قوتک ، داها دوغروسى ایکی دولتک ایلك ممثلری « قابل » ایله « هابل » در . نهائی ظفر ؛ الله دولتکدر . چونکه : بو « مقدر » در . دولت ؛ نه کوناهدن ، نه ده اییکورجیلرك ادعا ابتدکی کیکی بر « مفاوله » دن وجوده کله مشدر . دولتک منبى ، انسانى فطرتک سائ لری ، قانونلریدر . فردلر ؛ دولتک عنصرلری و توخوملریدر . آوغوستینوس ؛ « دنیوی دولت » ی societates impiorum کیکی تعبیرله سیاسی برشکلده ده کیل ، دینی و اخلاق برطرزده محاکمه ایدیور . بو « دینسز معاشرت » ک « الله دولتی » نه کوره جوق تالی برماهیتده اولاسی قادر طبیعی برشی تصور اولوناماز . آوغوستینوسدن اول تیقونیوس Ticonius ده تصادف ایدیلهن بو دولت ایکیلیکی (الله دولتی و شیطان دولتی civitas diaboli) ؛ مجادله استقامتی صریح بر صورتده کوسته بربر . مقصد ، غایه ؛ « الله دولتی » در . بونك ده افاده سی ، « کلیسه » در . کلیسه نك « آلمی بر مؤسسه » اولاسی ایسه بوتون « دنیوی دولتلر » ک فونقنده بر قدرت اولارق محاکمه سنی ایجاب ایدیریر . کلیسه بابالری فکریاتیله مدرسه فلسفه سی (استولاستیک) ؛ دولت تلقیسی خصوصنده بری برندن اولدجه آیریلیر . بودور ؛ اساساً کلیسه نك دنیوی و سیاسی حیاته قارشى « فعال » بر وضعیت آلمی ایسته دیکی دوردر . آریستوتله سله اسکی آله ن فکریاتی ناصل قابلمش و خلاصه ایدیلشه آوغو - ستینوسله ده « بابالر فکریاتی » صوک عمومی شکلی آلمشدر . بابالر فکریاتی ؛ دوغماتک معین بر شکل آلماسه یاردیم ایدیور ، « مدرسه فلسفه سی » نك غایه سی ایسه دوغمایی علمی و فلسفی بر صورتده ایضاح و مدافعه در . بز بوراده مختلف مدرسه فیلوزوفلری

ترك ایدهر كلیسه نك آك مشهور فیلوزوفی « آکوی نو » لی طوماسک دوات و جمعیت تلقیسیله مشغول اولاجنز ؛ آریستوتله سک « بولتیقه » سنه حاشیه یازان طوماس ؛ جمعیت حقنده کی فکریاتی De regimine principum آدی اثرنده ایضاح ایتمشدر . بو اثرک هر طرفی « صحیح » ده کیلدر . طوماس (۱۲۱۵-۱۲۷۴) ؛ آریستوتله س کیکی ایکی شیک اورناسی بولایه چالیشیور ، آریستوتله سه کوره دوات غایه سی ؛ فضیلتی حقیقت یایمندر ، دولت عینی زمانده فردک طبیعی بر تالی اولان « رفاه » سی ده احوال ایتمه لیدر . طوماس ده آریستوتله سی تعقیب ایدهر ك طبیعی و معقول سائقلرنیجه سی اولارق معاشرت حیاتک دوغودوغنی ، عالمه نك ، جماعتک ، دولتک بوسورتله ایضاح ایدیله یله جکنی سویلیور . کورولوبورکه : طوماس کوره ده انسان « سیاسی بر وارلیق » در . بویله سائقله تابع انسان ؛ اجتماعی بر حیات سورمه یه مجبوردر . دولت ؛ تمامیه انسانى بر مؤسسه در . غایه ، آریستوتله سله اولدوغی کیکی بر فضیلتی حقیقت یایمق ، دنیوی سعادتى ممکن اولدوغی قادر تأمین ایتمکدر . « ونارشى ؛ آک ابی دولت شکلیدر . فقط بونك تردیسنه مانع اولقی ایچین آریستوقراسی ایله ده موقراسیدن عبارت بره وازنه یه تابع طونولاسی ایجاب ایدهر . طوماس ، ینه آریستوتله س کیکی ، بعض طریقترده کوزه چاربان قومونیسستک نمایلریقی تقید ایدیور . کورولوبورکه : طوماس ؛ جوق باشقا بر شکل آلمش ، ایلك اساسلردن اوزاقلاشمش بر خریستیانلق ته زیله اورتابه آتیلیور . ایلك آوستوللرك استهلاک قومو - نیستلکی ، آوغوستینوسک societates impiorum آریتیق ترك ایدیلشدر . طوماس - آریستوتله س کیکی - اورتا زمانده حکم سورهن زراعی اساسته طرفداردر . زراعی اسارت ، یعنی سه رفلک ؛ طبیعی برشیدر . اساساً ایلك خریستیانلرده « اسارت » ک اورتادن قالدیریلناسی دوشونعه مشلدر . اونك ایچین طوماسک زراعی اسارت طرفدارلغنی آریستوتله سک تأثیرینه اضافه ایتمکدن زیاده خریستیانلق اساسلری داخلنده محاکمه ایتمک داها دوغوردر . بوتون دونیایی قوجاقلایان طوماس « ونارشى سی ده آریستوتله سدن زیاده « روما ایمپراطورلغنی » فکریاتی توارث ایدهن عالمشول کلیسه نك برالهای اولارق تلقی ایدیله یلیر .

ینه کوستا و لانسونک دبدیکی کی « ادبیات تاریخی ، مدنیت تاریخک بر بارچاسیدر . « بو اعتبارله تورک ادبیاتی ملی حیاتک بر آتاسیدر . اونك ایچنده سیاسی ، اجتماعی واقعه لره قادر اوزانمش یاخود مؤسسه لرده تراکم ایتمش فکر و حسن حرکتلری ، بولردن باشقا فعل عالمه چیقمامش مشقت و خولیلارک کیزلی و داخلی حیاتی مند مجدر . بناء علیه نه قادر مشکلات موجود اولورسه اولسون بولردن هپسنى اقتحلم ایدهر ك تورک ادبیاتی تاریخیله اوغراشمق ملی وظیفه لرمنک اک مهملرندن بریدر . وایشته بز بویله بر مقدس وظیفه یی ایفا ایچون چالیشیور .

چونکه بر اثرک نه قادر رواج بولدیغنی اوکرتک ، نه مقدار صائیدیغنی و اوقوندیغنی تحقیق ایتمک بر ایسته نیستیق ایشى درکه مملکتزده بونك هنوز موجود اولادیغنی ایضاحدن وارسته بر حقیقتدر . مع هذا بدین اولماقی ، خاصه اسکی شاعر لرمنه عاشریازما دیوانلرك نسخه لری مقدارلرینه باقی ، دورنده یازیلش مجموعه لره اثرلردن ، دیگر شاعرلرك اثرلرینه نسبتله نه قادر آلتدیغنی تدقیق ایتمک ، بو مجموعه لرك کنارلرندنه بعضاً تصادف ایدیلن امضالی ، امضاسز مطالعه لری ، معاصرلرنک بوشاعر حقنده کی - اکر وارسه - ملاحظه و مناقشه لرینی کوزدن قاجیرماقی و بوتفحصی اوشاعر دن سوکر اکی عصرلره تشمیل ایتمک لازمدر .

تمکسزین بونلری آکلابیقلری ایچون - اثرنده بو اخلاقی ، اجتماعی ، فلسفی ، دینی تلقی و تصورلری دوغریدن دوغری به افاده ایتمک احتیاجی دیو ، ایدر . مثلا بر « فضولی » یی ، بر « باقی » یی آ کلامق ایچون ناصیل - ساعی صرفی لازم کلدیکنی بو بدنجی ماده بزه واضحا کوسته بریر .

(۸) اثر ناصیل وجوده کلمشدر . هانکی مزاجک هانکی الجالره جواییدر؟ بونی بزه آنجاق « بیوغرافی » سویلر .

(۹) اثرک قازاندیغنی موقیت و یابدینی تأثیر نه در؟ بومهم سؤالی بزمد ادبیانمزه عاثرلره نوجیه ایدهر ك جوایی آلمق غایت کوچ و اکثراً غیر ممکندر .